

Autorka: Lucia Gandžalová

Ako sa Slovensko nevyrovnalo so svojou históriou

Príklad ulice Dr. Jozefa Tisa. Čo o nás vypovedá postoj obyvateľov obce Varín?

V predchádzajúcich týždňoch v médiách opätovne rezonovala téma názvu ulice Dr. Jozefa Tisa v obci Varín. 16. januára 2022 výtvarník Peter Kalmus a aktivista Michal Greško zvesili tabuľku, ktorá spomína ulicu označuje. Uvedená aktivita mala byť reakciou na to, že špeciálny prokurátor Daniel Lipšic zrušil uznesenie o vznesení obvinenia voči poslancom obecného zastupiteľstva obce Varín, ktorí boli na základe pokynu prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry obvinení za spáchanie prečinu prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd. Poslanci totiž nepodporili uznesenie o premenovaní ulice Dr. Jozefa Tisu.

Pripomeňme, že v obci Varín v Žilinskom kraji sa momentálne nachádza jediná ulica s takýmto označením na Slovensku. Paradoxne -v roku 1993 bola na ulicu Dr. Jozefa Tisa premenovaná práve ulica, ktorá pôvodne niesla názov po kapitánovi Ladislavovi Pflieglovi. Iróniou, ba priam cynizmom premenovania je, že kpt. Pfliegel, ktorý bol dôstojníkom Druhej čs. paradesantnej brigády, zahynul v Slovenskom národnom povstaní a bol za svoje zásluhy vyznamenaný Čs. vojnovým krížom, pamätnou medailou so štítom ZSSR a in memoriam v r. 1945 Radom SNP I. triedy. Na rozdiel od kpt. Pfliegla, ktorý sa v obci Varín narodil, prezident fašistického Slovenského štátu vo Varíne nikdy nebol a nemal ani žiadne väzby na túto obec.

Ako vyplýva z vyjadrení poslancov, ktorí v roku 1993 podporili uznesenie o zmene názvu ulice, tí Dr. Jozefa Tisa vnímali predovšetkým v kontexte jeho zásluh na vzniku samostatného slovenského štátu. Čo sa týka samotných obyvateľov obce, tak podľa medializovaných vyjadrení väčšina z nich vníma označenie názvu ulice po človeku odsúdenom za vlastizrada, vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti buď úplne ľahostajne, alebo dokonca dianie okolo názvu ulice považuje za „mediálnu bublinu“ a „hystériu“. **Obec Varín a jej obyvatelia tak chtiac-nechtiac svojim postojom jasne ilustrujú, akým spôsobom sa niektorí Slováci dívajú na svoju históriu. Je len ťažko predstavitel'né, že by sa napríklad v dnešnom Nemecku nachádzali ulice**

Autorka: Lucia Gandžalová

pomenované po Adolfovi Hitlerovi alebo niektorom z predstaviteľov nacistického Nemecka.

V prípade, ak by sme na osobu Dr. Jozefa Tisa nahliadali komplexnejšie, mohlo by sa nám takéto označenie ulice zdať ako neetické a necitlivé, resp. až pohrdavé voči obetiam režimu, ktorý Dr. Jozef Tiso priamo reprezentoval. Presne takto napríklad vníma označenie ulice pán Ladislav Zamboj, ktorý sa posledných 26 rokov svojho života usiloval o premenovanie ulice vo Varíne. Pán Zamboj už dlhodobo žije v Českej republike, o pomenovaní ulice po Dr. Jozefovi Tisovi sa dozvedel z médií a jeho snaženie o zmenu názvu sa začalo ešte v roku 1995, keď podal trestné oznámenie na obec Varín. Trestné oznámenie predstavovalo prvý z množstva právnych krokov, ktoré pán Zamboj dodnes uskutočnil, medzi nimi napr. aj podanie sťažnosti na Európsky súd pre ľudské práva.

Práve p. Zamboja pri svojich snahách o zmenu názvu ulice Dr. Jozefa Tisa kontaktovala aj poslankyňa obecného zastupiteľstva obce Varín, pani Lenka Ticháková. Pani Ticháková býva priamo na ulici Dr. Jozefa Tisu a o premenovanie ulice sa pokúša od roku 2019. Za svoju iniciatívu p. Ticháková v roku 2021 získala ocenenie Biela vrana. Bola to ona, kto v auguste 2021 obecnému zastupiteľstvu predložila návrh uznesenia na zmenu názvu ulice Dr. Jozefa Tisa. Poslanci obecného zastupiteľstva v rámci zasadnutia obecného zastupiteľstva vytykali návrhu p. Tichákovej viaceré procesné a legislatívne pochybenia, návrh uznesenia neprijali a ďalší postup pri zmene a názvu ulice žiadali podmieniť výsledkami prešetrenia okresnej prokuratúry a Národnej kriminálnej agentúry a následným uskutočnením miestneho referenda.

V súvislosti s poslancami obecného zastupiteľstva prezentovanou požiadavkou na uskutočnenie miestneho referenda, sa nám odкрýva ďalšia zaujímavá rovina vnímania otázky zmeny názvu ulice Dr. Jozefe Tisa. V zápisnici z obecného zastupiteľstva sa uvádza: „V prípade potreby zmeny názvu dotknutej ulice navrhujeme, aby obyvatelia nielen dotknutej ulice mali *dôstojnú šancu* vyjadriť svoj názor na zmeny, ktoré v konečnom dôsledku pociťia na svojich identifikačných kartách a v akejkoľvek vonkajšej komunikácii cez poštu, donáškovú službu, taxislužbu a i. ako aj v bežnom reálnom živote.“ Je zarážajúce, že vo Varíne sa o „dôstojnej šanci“ hovorí v kontexte možnosti jej obyvateľov vyjadriť sa k názvu ulice, nesúcej meno po

Autorka: Lucia Gandžalová

osobe odsúdenej za vlastizradu, vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti.... A ešte zarážajúcejšie je, že dôraz je pri tom kladený na praktické rozmery či aspekty takejto zmeny....

Veľavravnými sú aj reakcie spoluobčanov pani Tichákovej na jej snahy o zmenu názvu ulice. Tí jej napríklad odkázali, aby zmenila miesto bydliska, ak jej názov ulice nevyhovuje.

Napriek uvedenému tak pani Ticháková, ako aj pán Zamboj plánujú vo svojom snažení o zmenu názvu ulice pokračovať. A Ulica Dr. Jozefa Tisa vo Varíne medzitým i naďalej ostáva symbolom. Tým, že takto bola premenovaná ulica, ktorá pôvodne niesla názov po hrdinovi SNP. Tým, s akou ľahostajnosťou k označeniu ulice stavia väčšina jej obyvateľov. Predovšetkým však intenzitou odporu, s ktorou sa pani Ticháková stretáva pri jej snažení, ostáva ulica Dr. Jozefa Tisa symbolom a pripomienkou toho, do akej miery sa Slovensko doposiaľ nedokázalo vyrovnáť so svojou históriou.

